

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

celoštátna prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy,
v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie

Info 2/ 19.06. 2019

Vydali: Národné osvetové centrum Bratislava a Mestské kultúrne stredisko Dolný Kubín

HK to je obrovská vnútorná sila

Zo spomienok na 65 rokov Hviezdoslavovho Kubína

Jaroslava Čajková

Jaroslava Čajková

Rok 1979 víťazka V. kategórie s textom Stanislava Rakúsa
Pieseň o studničnej vode.

Privítanie primátora

Dnes 18. júna 2019, pri príležitosti jubilejného 65. ročníka Hviezdoslavovho Kubína, sme sa stretli pri soche nášho významného slovenského básnika Pavla Országha Hviezdoslava a len pár metrov od domu, v ktorom žil. Tento rok je presne sto rokov, odkedy sa Dolnokubínčania stretli na tomto námestí, aby zablahoželali Hviezdoslavovi k jeho 70. narodeninám. Predstavitelia mesta mu vtedy zároveň udelili čestné občianstvo a pomenovali po ňom námestie. Pre naše mesto je to veľká česť, že môže hostiť takéto výnimočné a dlhotrvajúce podujatie akým je Hviezdoslavov Kubín.

Veľmi ma teší, že hviezdoslavovská tradícia v Dolnom Kubíne stále trvá a že sa v nej pokračuje aj v súčasnosti. Dovoľte mi vysloviť podakovanie všetkým organizátorom, ktorý pripravili jubilejný 65. ročník Hviezdoslavovho Kubína, kde sa opäť stretnú naši najlepší interpreti v oblasti umeleckého prednesu, recitačných kolektívov a divadiel poézie z celého Slovenska.

Všetkým účastníkom a návštevníkom mesta želim, aby si od nás odniesli samé príjemne umelecké zážitky a iba krásne spomienky.

Ján Prilepok, primátor mesta Dolný Kubín

Nie celkom sa zhodujú ročníky vzniku Hviezdoslavovho Kubína a môjho narodenia, ale nie sú veľmi vzdialené. Vďaka Hviezdoslavovmu Kubínu som v roku 1978 po prvý raz vystúpila na stanici v Kralovanech. Na jej priečelí na tmavomodrom plátne veľkými bielymi písmenami sme všetci vystupujúci z vlaku čítali: **Vítame účastníkov 24. Hviezdoslavovho Kubína.** V Dolnom Kubíne bolo celé mesto vyzdobené, takmer všetky výklady reagovali na toto podujatie, bola to pre nás prichádzajúcich pocta a zároveň hneď na nás dosadla ťarcha zodpovednosti. Víta nás celé mesto, teda očakáva náš dokonalý výkon. Nečakala som, že vyjde, ale stalo sa. Pocit zodpovednosti tak od tohto roku až dodnes len sústavne narastal.

Pokračovanie na druhej strane

Prvé roky som okrem stresu zo súťaže nasávala atmosféru a hodnoty Hviezdoslavovho Kubína. Počúvali sme o bohatom živote, pozornosti, bibliofilii, ale aj smrti Thea H. Florina, o veľkých recitátoroch predchádzajúcich rokov – Dane Špalekovej, Jane Strakovej, Viole Zubáčkovej, Jozefovi Mladoňovi: toho posledného som mala možnosť počuť naživo. Bola som očarená mohutnosťou a originálnou zvukovosťou Hollého úryvku zo Svätopluka v jeho interpretácii. Sám už impozantný starec s takou veľkoleposťou prednášal obraz boja rešpektujúc pritom časomerný hexameter aj živý obsah básne, že sa mohol pokojne postaviť vedľa Viliama Záborského, ktorý na jubilejnom 25. ročníku prednášal Hviezdoslavovho Prometea.

Bývali sme v staručkom hoteli Orava, neskôr v Severane. Vtedajší riaditeľ kultúrneho domu Ladislav Šoltés sa nás spytoval, ako sme tu spokojní. Boli sme tu slobodní, samostatní, cítili sme sa autenticky. V reštaurácii Poľovník sme zahusťovali už aj tak kráčajúci vzduch do takmer čiernej pevnej hmoty. Cenné však boli naše stretnutia a rozhovory nielen medzi sebou, lebo každý mal svoje zaujímavé čitateľské, recitačné a ľudské skúsenosti, ale najmä hodnotenia a diskusie s porotou - oficiálne aj tie po skončení verejných hodnotení. Čakali sme na ne, aj sme sa triasli.

HK a osobnosti

Hviezdoslavov Kubín mal šťastie na osobnosti, ktoré jeho obsah a význam v ďalšom odbornom a kultúrnom kontexte rozvíjali. Vtedy sme to ako recitátori ani veľmi nevedeli oceniť, až neskôr. Jazykovedec a profesor Jozef Mistrík očakával našu interpretačnú oddanosť textu, pripravil dodnes živú a metodicky platnú sériu článkov k problémom, ktoré recitátor rieši alebo by mal riešiť svojim prednesom vo vzťahu k textu v časopise Javisko, súborne vyšli v knihách Hovory s recitátorom a Úvahy s recitátorom. Pamätám si, z jeho hodnotenia vetu: Dobrý recitátor by mal vedieť zarecituvať nielen slová, ale aj zátvorky. A dobrý prednes prirovnával ementálu, v ktorom slová sú hmotou, no práve diery interpretáčnou tvorbou.

Ďalší jazykovedec Ján Findra vnímal prednes ako zložitý proces tvorby a percepcie, vo svojej knihe Umenie prednesu formuloval zásady prednesu prózy. On nás učil, že prednes prózy má vyrastať z línie rozprávača, nie hrania dialógov. Rudolf Lesňák zvykol viesť semináre pre učiteľov, vypracoval typológiu recitátorov a niektorých z nás aj za radil do svojej klasifikácie. Dostala

som sa k tenzivnému typu.

Veľkými porotcovskými osobnosťami boli Ján Kamenistý, môj neskorší druh a manžel, ktorého reflexie a hodnotenia po každom ročníku vychádzali v Smene alebo Smene na nedeľu, a Ernest Weidler, vynikajúci rozhlasový autor a moderátor, ktorý recitátorom dával veľa dobrých praktických rád, využíval rozhovory s nimi vo svojich fičroch. Výraznou osobnosťou bola tiež Vítězslava Šrámková, citlivá, kultivovaná, jemná a múdra dáma z Prahy, z partnerského odborného ústavu.

Také prepojenie vedy a prednesu sa už nezopakovalo. Neskôr sa porotcami postupne stávali samotní recitátori – Peter Vilhan, Marta Vilhanová, Richard Veselý, Peter Zemaník, Soňa Pariláková, Eva Jombíková-Reiselová, Eliška Sadílková, Eva Pršová, Ingrid Zachorecová... Okrem porotcovania sa viacerí z nich venujú prednesu aj ako pedagógovia a lektori. Teória prednesu sa síce prestala rozvíjať, ale počet recitátorov a tvorivých lektorov a pedagógov zasa začal narastať.

Prilepená na HK

Recitátorskú dráhu som po štyroch rokoch ukončila a Hviezdoslavovmu Kubínu som sa venovala neskôr odborne a organizačne. V máji roku 1984 som nastúpila za Osvetový ústav do prvomájového sprievodu a následne prevzala po odchode Martina Porubjaka úsek umeleckého prednesu a s ním aj Hviezdoslavov Kubín.

Ako začiatočníčky pri organizovaní jubilejného 30. ročníka sme sa dopĺňali spolu s novou riaditeľkou Mestského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Ankou Noskovou. Niežeby to bol organizačne bezchybný ročník (aj ceny som zabudla priniesť z Bratislavy a v poslednej chvíli v sobotu dopoludnia sme takmer vykúpili vtedajšiu predajňu výtvarných diel v Žiline), ale napokon sme náš prvý jubilejný ročník zvládli so ctou aj vďaka nadšeniu celého jej kolektívu – Vierky Turzovej, Anny Jančovej, bratov Palugovcov, Evy Farbáčkovej a dnes už zosnulých Katky Hoľkovej či Petra Pajtáša. Odvtedy mi Hviezdoslavov Kubín odborne a programovo „prischol“, či ja som sa naň „prilepila“ s výnimkou niekoľkých ročníkov v 90. rokoch, ale aj to som na nich ako porotkyňa či redaktorka, režisérka programov vždy participovala. Osud či karma? Nevieť, dnes to vnímam ako svoje životné poslanie a snažím sa ho naplniť čo najzodpovednejšie.

V 80. rokoch sa okrem prednesu a divadla na Kubíne dialo všeličo. Píli sa kríž v rámci happeningu, nahí chlapci sa prešli po javisku na záverečnom slávnostnom večere za tlmeného osvetlenia, víťazný súbor od radosti poničil zariadenie na Gäceli, z čoho mávala následne problémy Anka Nosková, lebo ako hovorí terajšia

riaditeľka Janka Greššová: „My, na rozdiel od vás, ktorí prichádzate a odchádzate, ostávame na Orave.“

Aj básnici a spisovatelia sa striedali na jednotlivých ročníkoch a zanechali zážitky v našich myšliach. Okrem Jána Buzássyho, ktorý sa stal veľkou pravidelnou posilou poroty, zažili sme zaujímavé chvíle s Vojtechom Mihálikom a jeho prednesom Hviezdoslava, ale aj prenikavo mysliacim a hodnotiacim, bar milujúčim Jozefom Urbanom, národne cítiacim Štefanom Moravčíkom, analytickým Karolom Horákom, žoviálnym Petrom Štrelingerom, ktorý okrem seba doviedol až z Gruzínska básnika Morisa Pocchišviliho a donútil mesto, aby mu odovzdalo čestné občianstvo.

HK a miléniové zmeny

Po roku 2000 prišlo k istým zmenám. Celoštátne vyvrcholenie sa podstatne rozšírilo o počet detských recitátorov a tiež recitačných kolektívov a divadiel poézie detí. Počet prichádzajúcich účastníkov sa tak z roka na rok zvyšuje, a tak s dnešným tímom spoločne prežívame dva pekelné júnové týždne, k čomu v posledných rokoch výdatne sekunduje naše slnko.

Anku Noskovú vystriedal na pár rokov nový riaditeľ Štefan Stieranka, neskôr prišla mladá dynamická, impulzívna Janka Greššová, ktorá statočne bojuje s Hviezdoslavovým Kubínom tiež od jubilejného 50. ročníka. Časť tímu prevzala z minulých čias – Nadú Dudášovú a Violu Dubovskú – a doplnila o výtvarníčku Janku Tarabovú a Janku Freierovú, neskôr šikovného technika Romana Oleša, z manažérky Andrey Barienčíkovej sa dnes stala prednostka Mestského úradu v Dolnom Kubíne.

Celé dlhé roky s tímom organizačne spolupracoval Vladimír Sadílek, v posledných rokoch ho zastupuje Janka Pelešová, ktorá sa postarala aj o modernú komunikáciu prostredníctvom Facebooku. Tu sa však prepojenie s modernou dobou nekončí. Hviezdoslavov Kubín je jedno z mála podujatí, ktorému síce televízia nevenovala veľa pozornosti, ale teraz už ani netreba, lebo priamy prenos možno sledovať cez you tube vďaka našej agilnej riaditeľke.

S počtom kolektívov, ktoré jednoznačne oživilo a oživujú Hviezdoslavov Kubín, sa rozrástol aj porotcovský tím. Spojenie pred-revolučných a porevolučných čias vytvárali Mikuláš Fehér († 2019) a Ľubo Šárik, neskôr sa k nim pripája hudobník Peter Jankú a okruh spolupracovníkov sa stále rozširuje a mení o divadelníkov, režisérov, pedagógov.

Bohaté a premenlivé je aj zloženie redakcie festivalového denníka. Začiatky môžeme hľadať ešte v 60. rokoch, vtedy vydával Theo H. Florin okrem bibliofilii a Zápisníkov aj štvrtročník Hviezdoslavov Kubín. Ten bol zrejme inšpiráciou pre vydávanie denníka počas Hviezdoslavovho Kubína, hoci jeho výroba bola komplikovaná cez niekoľko prepisov – z papierového textu na blany – no denník vychádzal. Ján Kamenistý ako šéfredaktor tu zaučal novinárčine Juraja Mravca, dnes už st., Jana Schustera, predčasne zosnulého, Viktora Vojteka, Jána Balaščáka, neskôr sa v redakcii INFA prestriedali vrátane mňa desiatky novinárov (Katarína Dobrovodská, Monika Macháčková, Lydka Vojtašáková) aj nenovinárov. Od jubilejného 60. ročníka sa sformoval pomerne pevný redakčný kolektív pod vedením Zuzany Račkovej

Silné korene HK

Najväčším prekvapením posledných rokov bol však pre mňa prienik do hlbokej histórie Hviezdoslavovho Kubína, jeho prvých ročníkov. Pochopila som, že táto súťaž má preto také dlhé trvanie, lebo má silné korene. Rodila sa hneď s vysokými cieľmi (podpora čítania, rozvoj jazyka, emocionálny rozvoj národa), štát (Poverenictvo školstva a kultúry) jej našiel správne miesto (Hviezdoslavovo pôsobisko) a mesto Dolný Kubín i jeho niekdajšie stredoslovenské orgány nedovolili, aby Hviezdoslavov Kubín zanikol (čo hrozilo na prelome 50. a 60. rokov, v roku 1960 sa HK nekonal). A ako mi povedal niekdajší riaditeľ Oravského múzea Peter Škrabák, jeho úroveň nebývalo vzrástla, keď program a starostlivosť oň prevzal Osvetový ústav (dnes

Národné osvetové centrum). (Záujemcovia o históriu môžu nájsť zaujímavé fakty v publikácii Tak prichádzala poézia alebo na webovom portáli Slovakia v časti Blogy.)

Hviezdoslavov Kubín nie je len podujatie, nielen súťaž, je to obrovská vnútorná sila, ktorá nás spája s týmto miestom, literatúrou, prednesom, javiskom, Hviezdoslavom v priestore i v čase, či si to uvedomujeme alebo nie. Jeho bránou prešiel všelikto – herci, moderátori, redaktori, učitelia, režiséri, právnicki, politici, kultúrni pracovníci, aj podnikatelia, dokonca kontroverzní, aj spolupracovníci rôzneho druhu a inštitúcií. Tu sme sa však všetci stávali ľuďmi vyššej úrovne a svojím spôsobom šťastní.

Živé prenosy

Ak nemáte to šťastie, že budete na 65. Hviezdoslavovom Kubíne od stredy až do soboty od rána až do noci, priame prenosy si môžete pozrieť na facebooku <https://www.facebook.com/60Hakac> a youtube <https://youtu.be/zyddsUU6VZQ>.

65. Hviezdoslavov Kubín / Info č. 2 / Redakcia: Dušan Jablonský, Pavol Náther, Eva Pršová / Foto: Michal Lašut / Založenie: Maroš Randjak / Šéfredaktorka: Zuzana Račková / Vydali: Národné osvetové centrum (www.nocka.sk) a Mestské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne (www.msksdk.sk)

Zuzka Račková

Ako recitátorka som na Dolný Kubín nemala, hoci som o ňom snivala. Lenže ja sa nerada vzdávam, tak som sa sem na staré kolená predsa len prebojovala. Ako redaktorka by som sem cez Jarku Čajkovú rozhodne neprešla.

Našťastie som jedného dňa sekla s kariérou novinárky a od politiky som prešla ku kultúre. Vďaka tomu som v novej práci narazila na skvelého človeka telom aj dušou oddaného Hviezdoslavovmu Kubínu. Reč je, sa-

mozrejme, o Jarke Čajkovej a tá mi na moju obrovskú radosť ponúkla možnosť robiť festivalového spravodajcu.

A tak sa od 60. ročníka počas júnových nocí pravidelne nadchýnam úžasným dolnokubínskym nočným vzduchom, vďaka ktorému by sa náramne sladko spalo, keby sa dalo.

Nuž zabudla som, že na svoje želania si treba dávať pozor. Lebo vždy hrozí, že raz sa splnia.

Dušan Jablonský

Pred mnohými (aspoň mne sa to tak zdá) rokmi som u nás v osvetovom stredisku prevzal úsek umeleckého prednesu. Tak sa začína moje spojenie s recitačnými súťažami a teda aj s Hviezdoslavovým Kubínom. Z nie veľmi úspešného recitátora sa teda takmer zo dňa na deň stal spočiatku dosť vyplašený organizátor.

Celoslovenská prehliadka mi najprv vinou folklóru uni-

kala, ale časom som začal Hviezdoslavov Kubín pravidelne navštevovať ako pokukovateľ.

Pomaly sa prepracovávam k zatiaľ poslednej úrovni môjho vzťahu ku Kubínu – práci v redakcii spravodajcu. Pred siedmymi, či ôsmymi rokmi ma oslovila Jarka Čajková. Prekvapilo ma to a trochu mi to aj zalichotilo. Ale keď som po prvýkrát vstúpil do redakcie

a dozvedel som sa, čo sa odo mňa žiada, opäť som upadol do stavu vyplašenosti a pochyb. Strel som

tam však úžasných ľudí, hlavne Jarka Broza a našu šéfkou Zuzku Račkovú, ktorí ma v začiatkoch podržali. A tak sa teraz snažím prísť našať rozhovory a postrehy z Kubína. Môj vzťah s Hviezdoslavovým Kubínom sa dostal na top level – sme priatelia.

Jarka Broz

Za redaktorom Jarkom (veršovaný takmer nekrológ)

Vlani ešte s nami preskakoval jarky ako junák: Országhovým štýlom. Dnes už rovno dvojnásobný stary a tvári sa stále roztomilo!

Kdeže sú tie staré časy zašlé? Z redakcie do poroty sú len jedny dvere a väčšinou ešte otvorené stále, ale je tu jedno malé ale, on sa na nás nikdy nevykašle.

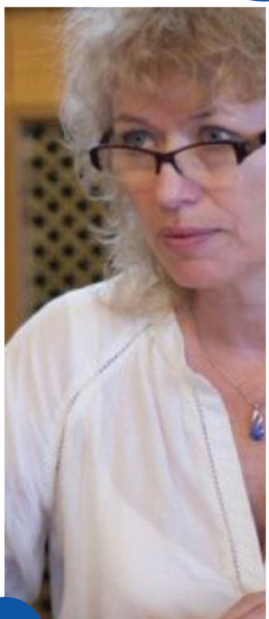
Janka Peleška

30. HáKáč bol môj prvý.

A že bodky rada mám, odvetdy sem chodievam.

Najprv prednes, potom iné roly, by sme všetci spokojní tu boli

Od šesťdesiatky (Kubína) aj Facebook spravujem a teda po celý rok sa z prednesov radujem.

Eva Pršová

Len sa zvitam so šéfredaktorkou a ona mi hneď dáva úlohu. Mám napísať desať vtipných viet o sebe. Ale ja som rodená tragédka, aspoň takto ma všetci doma vnímajú, lýsyn hovorieva, že kde je mama, tam je hneď dráma. V ostatných osobnostných (ešte aj učiteľských) testoch som sa vyprofilovala ako pesimistická melancholička (alebo melancholická pesimistka?) a to je vraj druhá najhoršia kombinácia pre školstvo. Nevie, či som sa s touto devízou do školstva dostala, alebo som sa takto

vyprofilovala práve v ňom. Učím už viac ako 30 rokov a stále ma to baví, v triede vyplavujem endorfíny a teším sa, že sa možno zo mňa stane optimistická sangvinička. Aby sa tak raz stalo, dopujem sa literatúrou, divadlom, hudbou a navyše chodím do Kubína. Aj tu sa modelujem a mením pozície. Začínala som ako recitátorka, potom som sem chodila ako pedagogička prednesu, redaktorka niekoľkokrát som bola aj porotkyňou a status matky recitátora je tiež zaujímavý, len je ten najnervóznejší.

Pavol Náther

Kubín (myslím ten Hviezdoslavov) mi prirástol „domáci“ späť v Bratislave. k srdcu hneď od môjho prvého stretu s nim. Bolo to hlavne ľuďmi a atmosférou. A tým, že o rok sme sa tu stretli zas, a o rok zas, a ak nebudaj niekto neprišiel ďalší rok tak sa objavil niekto nový. Ale vždy to boli ľudia, príbehy a zážitky, s ktorými som sa dostal do úplne iného sveta ako bol ten „domáci“ späť v Bratislave. A tak vždy, keď sa ocitnem na Kubíne, cítim, že som zas opäť niekde inde, v tom inom svete. A to je super. A preto som tu zas. Kedysi pravidelne ako recitátor, teraz už niekoľko rokov ako redaktor. Čo neznamená, že možno sa tu ešte niekedy ako recitátor objavím. Veď snívať treba.